

Fakulta sociálních věd
Univerzita Karlova v Praze

Management sociálních dat a datové archivy
Kurz ISS FSV UK

Management dat: DMP - plán managementu dat Etické a legální otázky Citování dat

Jindřich Krejčí

Krejčí, J. 2020. Management dat: DMP - plán managementu dat, etické a legální otázky, citování dat. Přednáška pro kurz Management sociálních dat a datové archivy, Fakulta sociálních věd UK.

Proč management dat?

- Profesionalita, standard
- Efektivita výzkumné práce, prevence chyb, zajištění kontroly nad výzkumným procesem
- Reproducibilita výzkumu
 - ▶ pro vlastní výzkum
 - ▶ transparentnost, verifikovatelnost
- Zajištění etických, legálních a finančních předpokladů
- Sdílení dat
- Naplnění podmínek sponzora

- 🌐 CESSDA Training Working Group (2017 - 2019). CESSDA Data Management Expert Guide. Bergen, Norway: CESSDA ERIC.
<https://www.cessda.eu/DMGuide>
 - ▶ Krejčí, J. 2014. *Introduction to the Management of Social Survey Data*. Praha: Sociologický ústav. <http://www.soc.cas.cz/publikace/introduction-management-social-survey-data>

- 🌐 Corti, L., V. Van den Eyndeni, L. Bishop, M. Woolard. 2014. *Managing and Sharing Data. A Guide to Good Practice*. London: SAGE.
 - ▶ Eynden, V., L. Corti, M. Woolard, L. Bishop, L. Horton. 2011. *Managing and Sharing Data*. Colchester: UK Data Archive (UKDA). <http://www.data-archive.ac.uk/media/2894/managingsharing.pdf>

- 🌐 MANTRA Research Data Management Training
<http://datalib.edina.ac.uk/mantra/>

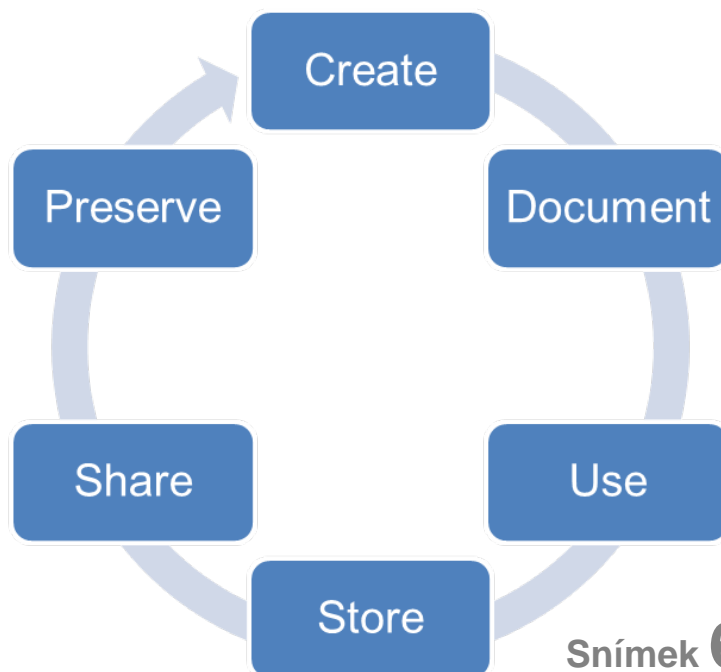
- Existují data, která mohou odpovědět na naše výzkumné otázky?
- Je možné srovnání s existujícími daty?
- Pokud ano, jsou tato data dostupná a za jakých podmínek?
- Jsou tato data dostatečně srozumitelná, komplementární a kvalitní?
- Jaká data pro zodpovězení našich otázek postrádáme?
- Pokud jsou dostupná srovnatelná data, je potřeba záměry srovnávání zohlednit v našich metodikách?
- Byly již dříve realizovány podobné výzkumné záměry či metodické postupy nebo využity relevantní výzkumné nástroje?
- Pokud ano, je k nim dostupná nějaká dokumentace?
- Je možné tuto dokumentaci využít při koncipování našeho výzkumu?

- 🌐 Plán správy dat, Data Management Plan, DMP, Data Publication Plan (DPP)
 - ▶ management výzkumu: ujasnění východisek (včetně nákladů), opora systematického postupu a kontroly
 - jak budou data vytvořena, organizována, strukturována a ukládána, jak s nimi bude zacházeno během výzkumu, které kroky je třeba realizovat v jednotlivých fázích, dokumentace, GDPR, licence, formáty, uchování, zabezpečení, co se s daty stane po skončení projektu...
 - ▶ formální dokument pro grantovou agenturu (dle požadavků, stručný, selektivní) - splnění požadavků datové politiky; kontrola
 - jaká data vzniknou? splnění legálních a etických předpokladů? dokumentace dat? publikace dat / přístup?
 - ▶ institucionální DMP; formalizovaný DMP dle politiky instituce
- 🌐 FAIR Data, transparentnost, zdroj informací o projektu - dostupnost?
- 🌐 diverzita - dle potřeb

Research Data MANTRA, <https://mantra.edina.ac.uk/>

- ▶ What research data you will be creating or collecting.
- ▶ Who will be responsible for each aspect of the management plan you are developing.
- ▶ What policies (funding, institutional, and legal) will apply to your data.
- ▶ How the data will be organised (folder structures, file naming conventions, file versioning).
- ▶ How the data will be documented during the collection and analysis phase of your research.
- ▶ What data management practices (backups, storage, access control, archiving) you will use to store & secure your data.
- ▶ What facilities and equipment will be required (hard-disk space, backup server, repository).
- ▶ Who will have ownership and access rights to your data.
- ▶ How the data will be preserved and made available in the long term once your research is completed.

ICPSR, <https://www.icpsr.umich.edu/icpsrweb/content/datamanagement/dmp/>

- ▶ Access and sharing
- ▶ Audience
- ▶ Selection and retention periods
- ▶ Archiving and preservation
- ▶ Ethics and privacy
- ▶ Budget
- ▶ Data organization
- ▶ Quality assurance
- ▶ Legal requirements

EU Horizon 2020, Guidelines on FAIR Data Management

http://ec.europa.eu/research/participants/data/ref/h2020/grants_manual/hi/oa_pilot/h2020-hi-oa-data-mgt_en.pdf

- ▶ OpenAire DMP, <https://www.openaire.eu/what-is-a-data-management-plan-and-how-do-i-create-one>

DMP at the Digital Curation Centre: <http://www.dcc.ac.uk/resources/data-management-plans>

- ▶ Databáze DMPs: <https://dmponline.dcc.ac.uk/>

DMEG, Chapter 1

- ▶ Adapt your Data Management Plan. A list of Data Management Questions based on the Data Management Expert Guide.

https://www.cessda.eu/content/download/4302/48656/file/TTT_DO_DMPExpertGuide_v1.3.pdf

University of Cambridge (institucionální): <http://www.data.cam.ac.uk/>

Rozpočet projektu - check list

- 🧠 získání informovaného souhlasu
- 🧠 ochrana osobních údajů, anonymizace/pseudonymizace, správa
- 🧠 zabezpečení a přístup k datům
- 🧠 digitalizace, transkripce (např. přepis rozhovorů)
- 🧠 formátování a správa souborů
- 🧠 popis dat a kódování
- 🧠 čištění
- 🧠 popis kontextu dat
- 🧠 dokumentace (zjišťování dokumentace v průběhu procesu nebo dodatečně)
- 🧠 metadata (vytváření popisu - dokumentace k datům)
- 🧠 formáty souborů (náklady konverze audiovizuálních dat atp.)
- 🧠 plánování, rozdělení rolí a odpovědnosti (spolupráce více institucí atp.)
- 🧠 operacionalizace (plánování a implementace datového managementu)

viz též UKDA Costing Tool: http://data-archive.ac.uk/media/247429/costing_v3.docx

- 🌐 etické kodexy a normy (např. WAPOR, ESOMAR, ISO 20252:2006...)
 - ▶ respondenty je třeba chránit před škodlivými dopady výzkumu, a to i po skončení terénu - tj. při archivaci, zpřístupnění a sekundárním používání dat - informace individuálního charakteru jsou důvěrné; zvláště citlivé údaje
 - ▶ respondenti jsou svéprávní, mají právo znát účel a způsob využití jimi poskytnutých informací a rozhodovat o možnostech jejich využití - tato rozhodnutí je pak nezbytné respektovat
 - ▶ vždy je třeba zajistit adekvátní využití získaných informací v souladu se stanoveným účelem - proto, aby úsilí respondentů nevyšlo vniveč; data pořízená z veřejných zdrojů je třeba maximálně využít (-> sdílení dat)
 - ▶ respektovat autorská práva - citovat data

- 🌐 Obecné nařízení o ochraně osobních údajů (GDPR, EU 2016/679), <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/TXT/?uri=CELEX%3A32016R0679>
 - ▶ od 24/05/2018 nahrazuje českou úpravu z 2000
 - ▶ svoboda, bezpečnost, harmonizace...
 - ▶ evoluční změna, komplexní a podrobný, interpretace v „recitálu“
 - ▶ "protection by default and by design"
- 🌐 Zákon o zpracování osobních údajů (110/2019 Sb.)
<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2019-110>
- 🌐 Úřad pro ochranu osobních údajů (ÚOOÚ), <http://www.uoou.cz>
- 🌐 European Data Protection Board ([EDPB](#))
“contributes to the consistent application”; interpretations and guidelines
- 🌐 Související legislativa, např. Občanský zákoník...

- ▶ The regulation => superiority over national legislation
- ▶ Recitals: explanations & interpretations
- ▶ The right to the protection of personal data is not an absolute right; it must be considered in relation to its function in society and be **balanced** against other fundamental rights, in accordance with the **principle of proportionality**.
- ▶ Specifications of legitimate interests of a controller
- ▶ Exemptions for archiving purposes in the public interest, scientific or historical research purposes or statistical purposes, e.g., specification of purpose, transferability of purposes, processing of special categories, obligations to provide info...
- ▶ Introduction of pseudonymisation
- ▶ Very complex
(i.e., implementation may be more costly and time consuming)

- 🌐 Budu zpracovávat osobní údaje?
 - ▶ Je to nezbytné?
 - ▶ Mám pro to oprávněný a legální důvod?
 - ▶ Kdy/v kterých fázích výzkumu je to nezbytné? -> Minimalizace
- 🌐 Předpisy, pokyny včetně interních? Pověřenec? Poradce...?
- 🌐 Komu a kam budu osobní údaje dávat? -> Zpracovatelská smlouva?
- 🌐 Bude potřeba informovaný souhlas? V jakém rozsahu? -> Dopad na kvalitu dat?
- 🌐 Design ochrany osobních údajů -> Design výzkumu
 - ▶ Balanční test, informovaný souhlas, záznamy, zabezpečení... technická a organizační opatření
- 🌐 Náklady?

Osobní údaj (čl. 2, čl. 4, vy. 26, 27 GDPR)

(J. Matejka: Implementace GDPR v činnosti veřejných výzkumných institucí.,
Ústav státu a práva AV ČR)

- 🌐 Osobní údaj se vždy musí vztahovat k identifikovatelné fyzické osobě
 - ▶ Subjektem je tak vždy pouze člověk (fyzická osoba)
 - ▶ Subjektem není právnická osoba (včetně názvu, právní formy a kontaktních údajů právnické osoby).

- 🌐 Subjekt nemusí být identifikován přímo, ale postačí nepřímá identifikace (např. vyčleněním ostatních údajů).

- 🌐 Osobním údajem je:
 - ▶ šifrovaný osobní údaj,
 - ▶ pseudonymizovaný osobní údaj,

- 🌐 Osobním údajem není:
 - ▶ anonymizovaný osobní údaj,
 - ▶ osobní údaj zesnulé osoby,

- jméno a příjmení, adresa
- IČO a DIČ fyzické podnikající osoby
- rodné číslo
- (geo)lokační údaje
- věk a datum narození
- pohlaví, osobní stav, občanství
- emailová adresa, telefonní číslo
- kapka krve
- IP adresa, číslo IMEI, MAC adresa, apod.
- informace o spotřebiči v domácnosti
- zachycení podoby („fotografie“)
- podpis (dynamický biometrický podpis)
- otisky ucha, prstů ruky, tvar ruky
- vybraných částí obličeje
- záznam hlasového projevu
- záznam dynamiky psaní na klávesnici

- 🌐 ‘Processing’ means any operation or set of operations which is performed on personal data or on sets of personal data (collection, recording, organisation, structuring, storage, adaptation or alteration, retrieval, consultation, use, disclosure by transmission, dissemination or otherwise making available, alignment or combination, restriction, erasure or destruction)
- 🌐 ...applies to the automated processing (wholly or partly) or the processing which form (or is intended to) part of a filing system
- 🌐 Za zpracování se nepovažuje:
 - ▶ nepravidelné a nahodilé operace se záznamy, které nejsou uspořádány podle určitých hledisek (kritérií),
 - ▶ takový přístup k údajům, jehož účelem není práce s daty (servisní zásah, aj.),
 - ▶ operace s osobními údaji čistě osobní povahy nebo činnosti prováděné výhradně v domácnosti, a tedy bez jakékoliv souvislosti s profesní nebo obchodní činností

Zvláštní kategorie osobních údajů (čl. 2, čl. 4, vy. 26, 27 GDPR)

- 🧠 Zakazuje se zpracování údajů o: rasovém nebo etnickém původu, politických názorech, náboženském vyznání, filozofickém přesvědčení, členství v odborech, genetických informacích, biometrických údajích (za účelem identifikace), o zdravotním stavu, o sexuálním životě, sexuální orientaci.

- 🧠 Zákaz se však nepoužije:
 - ▶ je-li získán výslovný souhlas,
 - ▶ je-li zpracování vyžadováno za účelem výkonu zvláštních práv správce nebo subjektu v oblasti pracovního práva nebo sociálního zabezpečení a sociální ochrany,
 - ▶ je-li to nezbytné pro ochranu životně důležitých zájmů subjektů,
 - ▶ je-li oprávněným zájmem neziskové organizace,
 - ▶ týká-li se údajů zveřejněných subjektem samotným,
 - ▶ je-li to nezbytné pro obhajobu právních nároků,
 - ▶ je-li nutné z důvodu veřejného zájmu, pracovního, lékařství

- The objective (purpose): study of society, generalisation, mass nature - aggregated information
- Source of empirical evidence: collecting, processing and analyzing individual level data
- If personal data, than often of “special categories” (sensitive)
- Organisation of science: exchange of information, dissemination
- International science
- Importance of international comparisons for social sciences
- Quantitative: analysis of anonymous/anonymised/pseudonymised data; however: collection at addresses, indirect identifiers, need of detailed info, combinations of variables, repeated surveys (panel data)...
- Qualitative: content is often difficult/impossible to anonymise
- New types of data (social media, administrative...)
- Data linkage
- Long experience in dealing with personal data - ethical standards

- Posoudit, zda dochází ke zpracování osobních údajů
- Stanovit účel a „právní titul“ - GDPR, čl. 6
- Postupovat v souladu se „zásadami“ - GDPR, čl. 5
- Posoudit dopady (... balanční testy, audit, DPIA - Data Protection Impact Assessment)
- Nastavit design ochrany - technická a organizační opatření a standardy
- Všechno to popsat
- Vést záznamy
- Zajistit transparentnost procesu - informace, kontakt
- Informovaný souhlas (?)
- Zajistit legální závaznost pro všechny zúčastněné (zpracovatelské smlouvy)
- Pověřenec (DPO - Data Protection Officer)

- 🧠 přímé, nepřímé identifikace; kombinace znaků
Pokud unikátní znak nebo kombinace několika znaků vede jednotlivci nebo k malé identifikovatelné skupině osob, jedná se zpravidla o osobní údaje.
- 🧠 nejen respondenti/informanti výzkumu, ale i další vztahy a úlohy
- např. tazatelé

Stanovení účelu a posouzení zákonnosti

- 🌐 Explicitně uvést účel (vědecký výzkum je zákoný účel), pozor na „zvláštní kategorie o.ú“ - odpovídá zpracování uvedeným výjimkám?
- 🌐 Právní tituly - zpracování je...:
 - ▶ subjekt údajů **udělil souhlas** se zpracováním svých osobních údajů pro jeden či více konkrétních účelů;
 - ▶ **nezbytné pro splnění smlouvy**, jejíž smluvní stranou je subjekt údajů, nebo pro provedení opatření přijatých před uzavřením smlouvy na žádost tohoto subjektu údajů;
 - ▶ **nezbytné pro splnění právní povinnosti**, která se na správce vztahuje;
 - ▶ **nezbytné pro ochranu životně důležitých zájmů subjektu údajů** nebo jiné fyzické osoby;
 - ▶ **nezbytné pro splnění úkolu prováděného ve veřejném zájmu nebo při výkonu veřejné moci**, kterým je pověřen správce;
 - ▶ **nezbytné pro účely oprávněných zájmů** příslušného správce či třetí strany, kromě případů, kdy před těmito zájmy mají přednost zájmy nebo základní práva a svobody subjektu údajů vyžadující ochranu o.ú.

- 🌐 **Zásady korektnosti a transparentnosti:** ve vztahu k subjektům musí jít o férové, resp. korektní a transparentní zpracování
- 🌐 **Zásada minimalizace údajů, omezení legitimním účelem:** osobní údaje musí být přiměřené a relevantní ve vztahu k účelu, nesmějí být zpracovávány způsobem, který je s těmito účely neslučitelný; osobní údaje musí být shromažďovány pro určité, výslovně vyjádřené a legitimní účely,
- 🌐 **Zásada přesnosti a aktualizovanosti:** osobní údaje musí být přesné a v případě potřeby aktualizované
- 🌐 **Zásada zajištění integrity a důvěrnosti:** náležité technické a organizační zabezpečení osobních údajů
- 🌐 **Zásada objektivní odpovědnosti:** správce, zpracovatelů jako svého druhu vlastníků procesů, záznamů o činnostech, aj.
- 🌐 **Zásada omezení rizika, posuzování dopadu do soukromí člověka**
- 🌐 **Zásada zákonnosti:** zpracování je zákonné, pouze pokud mu “svědčí” nejméně jeden z právních titulů

- 🌐 An Impact Assessment shall contain at least (dle ESS)
 - ▶ A systematic description of the envisaged personal data handling operations and the purposes of the handling
 - ▶ An assessment of the necessity and proportionality of the processing operations in relation to the purposes
 - ▶ An assessment of the data protection risks
 - ▶ The measures envisaged to address the risks, including safeguards, security measures and mechanisms to ensure the protection of personal data

- 🌐 Nastavit design ochrany - technická a organizační opatření; standardy
 - ▶ Opatření pro zabezpečení (předpisy, autorizace přístupu, zámek, heslo „odpovídající síly“... šifrování?)
 - ▶ Zajistit integritu a autenticitu

- 🌐 *DPIA - „posouzení vlivu na ochranu osobních údajů“ (viz GDPR, čl. 35); při „profilování“ (automatizované hodnocení osobních aspektů ve vztahu k fyzické osobě (viz GDPR, čl. 4)), rozsáhlému zpracování zvláštních kategorií údajů nebo k rozsáhlému monitorování veřejně přístupných prostorů (pověřenec)*

- pseudonymisation and encryption of personal data
- ongoing reviews of security measures
- facilities for availability and access
- regular security testing

- 🌐 Pseudonymizace - oddělení informací tak, že údaje nutné pro zpracování nemohou být bez dalšího přiřazena ke konkrétním fyzickým osobám; dodatečné informace o identitách uchovávány odděleně, chráněny technickými a organizačními opatřeními tak, aby nemohly být spojeny se zpracovávanými údaji - cílem omezení počtu osob, které by mohly zjistit identitu osob, jejichž údaje zpracovávají
- 🌐 Anonymizace - údaje nelze přiřadit ke konkrétní osobě, osobu nelze z údajů identifikovat (GDPR se na zpracování nepoužije) - problém: možnost nepřímé/zpětné identifikace za použití specifických metod analýzy - prostředky, o kterých lze rozumě předpokládat, že je správce nebo jiná osoba použijí (náklady, čas, dostupné technologie)

Transparentnost - stručné a snadno dostupné informace:

- ▶ kategorie a zdroj osobních údajů v případě, že tyto údaje nebyly získány přímo od subjektu,
- ▶ totožnost a kontaktní údaje správce a jeho případného zástupce (+ kontakt na pověřence pro ochranu osobních údajů, pokud je),
- ▶ účel(y) a právní základ zpracování (včetně identifikace oprávněného zájmu, pokud je tento právním základem),
- ▶ zpracovatele, příjemce (nebo kategorie těchto zpracovatelů/příjemců) + případný úmysl předat osobní údaje do třetí země nebo mezinárodní organizaci,
- ▶ dobu po, kterou budou údaje uloženy nebo, není-li ji možné určit, kritéria pro její stanovení,
- ▶ existenci práva odvolat souhlas,
- ▶ existenci práva stížnosti u dozorového orgánu,
- ▶ případné automatického zpracování nebo profilování, pokud je aplikováno.
- ▶ *Pozn.: Ve vědeckém výzkumu často není možné jednoznačně konkretizovat účel a dobu zpracování. Formulace „pro vědecké účely“ nestačí, specifikace účelu v rámci vědeckého výzkumu však může směřovat např. k udělení souhlasu pro určitou oblast výzkumu/ problematiku (viz GDPR, recitál, odst. 33). Informovaný souhlas nesmí být v rozporu s budoucím využitím dat.*

NAPŘ:

- 🧠 Souhlas musí být:
 - ▶ svobodný a aktivní,
 - ▶ jednoznačný, srozumitelný, přístupný a konkrétní,
 - ▶ zřetelně oddělen v případě, že je součástí jiného dokument,
 - ▶ snadno odvolatelný (impl. dostupnost formuláře na jeho odvolání).

- 🧠 Souhlas tak nemůže být poskytnut:
 - ▶ na základě nečinnosti subjektu,
 - ▶ jako nedílná součást uzavírané smlouvy či sml. podmínek,
 - ▶ formou předem zaškrtnutých či předvyplněných částí

- 🧠 Správce musí doložit, že subjekt souhlas udělil !!
Forma není stanovena (tj. písemně, elektronicky, ústně - informaci rozdělit v rámci procesu...)

- 🧠 Povinnost doložit souhlas má vždy správce.

- 🧠 Za dítě mladší 13 let uděluje souhlas jeho zákonný zástupce.

Informovaný souhlas - příklady

- ☁ Srozumitelný, jednoduchý, běžný jazyk
- ☁ An information sheet should cover the following topics:
 - ▶ Purpose of the research
 - ▶ What is involved in participating
 - ▶ Benefits and risks of participating
 - ▶ Procedures for withdrawal
 - ▶ Usage of the data during research, dissemination, storage, publishing and archiving
 - ▶ Strategies for assuring ethical use of the data: procedures for safeguarding personal information, maintaining confidentiality and anonymising data, especially in relation to data archiving and reuse
 - ▶ Details of the research: funding source, sponsoring institution, name of project, contact details for researchers, how to file a complaint.
- ☁ *UK Data Archive - Consent Forms:* <https://www.ukdataservice.ac.uk/manage-data/legal-ethical/consent-data-sharing/consent-forms.aspx>
- ☁ *ICPSR:* <https://www.icpsr.umich.edu/icpsrweb/content/datamanagement/confidentiality/conf-language.html>

Obsah informovaného souhlasu – komentář ESS

- The identity of the controller(s) and relevant processor(s)
- The contact details of any data protection officers
- The purposes for which the personal data will be handled as well as the legal basis for the processing (consent or necessary for research purposes), i.e.:
 - ▶ That **indirectly identifiable data** will be stored for research purposes at the **ESS Archive**, and **anonymised** datasets will be made available **on the ESS website**
 - ▶ Possible handling of personal data for **other purposes** than those centrally decided by ESS (e.g. if contact information and copies of data sets are stored by national teams for the purposes of linkage to administrative data, etc.)
 - ▶ An explicit request must be included for the collection of sensitive personal data (This can be solved by **specifying that the questionnaire involves questions on e.g. political opinions, religious beliefs, health issues etc.**)
 - ▶ Information must be provided about **all types of data that will be collected**, such as for instance types of administrative data (name, address, and other stuff), contact form data (recorded reasons for not joining, interviewer's interpretation of the neighbourhood vicinity) and paradata. The categories of these auxiliary data, from which sources they come from and (if applicable) whether they are publicly available must be included.
 - ▶ Until the contact information about the non-respondents is deleted (when the fieldwork period is finished), the legal basis for the handling of personal data about the non-respondents would be that it is necessary for the **public interest/research purposes**.

- The categories of recipients with whom the data may be shared:
 - ▶ Describe that **all personal data will be treated confidentially**. Only the national team will have access to contact information, while the **ESS Archive in Norway (NSD)** stores all the data. Access to raw data will be given to fellow researchers within ESS and external researchers after approved application. Anonymous data will be shared on the ESS website. No participants will be recognisable in any publications of the data.

Dne (**datum**) jsem poskytl rozhovor (**jméno respondenta**) v rámci výzkumného projektu (**název projektu**). Na tomto výzkumu se podílí tým ve složení (**jména dalších výzkumníků**). Tým působí při (**název výzkumné instituce nebo organizace zaštiťující projekt**)

Pro účely analýzy v rámci uvedeného výzkumného projektu a pro účely na něj navazující výzkumné činnosti jmenovaných řešitelů projektu smí být tento rozhovor zpracováván*:

- spolu s mým jménem a kontaktem na moji osobu
- jen v anonymizované podobě bez souvislosti s mým jménem a kontaktem na moji osobu

V případě, že úryvky z tohoto rozhovoru budou součástí publikací nebo veřejných prezentací výsledků výzkumu*:

- souhlasím s tím, aby byly uváděny v souvislosti s mým jménem
- souhlasím s tím, aby byly uváděny v souvislosti s mým jménem, ale chci takový text předem autorizovat
- smí být uvedeny jen v anonymizované podobě bez mého jména a souvislosti s mojí osobou

Až skončí výzkumný projekt (**název projektu**), tento rozhovor*:

- smí být archivován a tím zprostředkován pro účely jiných výzkumů a dalších badatelů v plném rozsahu, včetně kontaktu na moji osobu tak, aby mě další výzkumníci mohli v případě potřeby znovu oslovit, úryvky uvedené v publikovaných výstupech takových výzkumů budou anonymizovány
- smí být archivován a tím zprostředkován pro účely jiných výzkumů a dalších badatelů, ale pouze v anonymizované podobě, bez spojení s mým jménem a s mojí osobou
- smí být dále zpracováván jen výzkumníky jmenovanými v tomto souhlasu

Na základě tohoto souhlasu smí být mé jméno, adresa a osobní údaje obsažené v tomto rozhovoru zpracovávány nejdéle 30 let. Pokud k tomu byl dán souhlas, smí být poté využívány podle zákona č. 499/2004 Sb. o archivaci. V opačném případě musí být rozhovor anonymizován.

Jméno:

Podpis:

Příklad informovaného souhlasu
- kvalitativní výzkum (Medard)

* vyberte jednu z uvedených možností

PART A TO BE COMPLETED BY THE YOUNG PERSON. (1.)

I agree to take part in the study on PROJECT NAME OR SUBJECT and would like to take part in (please tick one or more of the following)

- a group discussion
- an individual interview
- a joint interview with one of my parents

I have read and understood the accompanying letter and information leaflet. I know what the study is about and the part I will be involved in. I know that I do not have to answer all of the questions and that I can decide not to continue at any time. (2.)

Name _____

Signature _____ Age _____

Příklad:

Šetření dětí (UK Data Service)

- souhlas dítěte i rodiče

- popis výzkumu, situace včetně informace o rozsahu souhlasu atd. podán v samostatném dokumentu/úvodní informaci tazatele

PART B TO BE COMPLETED BY THE PARENT/GUARDIAN

I have read and understood the accompanying letter and information leaflet and give permission for the child (named above) to be included.

Name _____

Relationship to child _____

Signature _____

Records of handling personal data shall contain at least: (dle ESS)

- ▶ the contact details of the controller and, if any, the data protection officer
- ▶ the purposes of the processing
- ▶ Description of the sample (e.g. persons over 15 years) and the personal data processed (e.g. involving sensitive information)
- ▶ the categories of recipients with whom the personal data may be shared
- ▶ information regarding transfers of personal data to a third country or an international organisation,
- ▶ the applicable data retention periods
- ▶ a description of the security measures implemented with respect to the processed personal data

Zajistit právní závazky pro všechny

- 🌐 Zaměstnanci - interní pravidla
- 🌐 Externí spolupráce - zpracovatelská smlouva, včas
 - ▶ **Správce:** stanoví prostředky a účel, odpovídá za činnost (sub)zpracovatele, výkonná role při zajištění všech práv subjektu údajů, nositel důkazního břemena (povinnost prokazování), oznamuje dozorovému úřadu, subjektům údajů, apod.
 - ▶ **Zpracovatel:** zpracovává údaje jménem správce, je mu podřízen, řetězení zpracovatelů lze jen se souhlasem správce, povinnosti zajistit potřebné podklady na žádost správce (práva subjektu), nutná úprava (zpracovatelskou) smlouvou se správcem (...)
- 🌐 Jednotlivý tazatelé, agentura sbírající data, přepis dat, externí analytici, doktorandi, osoby na praxi, outsourcing...
- 🌐 Pozor na on-line služby (Survey Monkey...);
ROZHODNĚ NEPOUŽÍVEJTE G-Drive, Drop Box, One Drive apod., pokud nemáte firemní...

- 🌐 *Předávání osobních údajů do třetích zemí nebo mezinárodním organizacím (viz GDPR, kapitola V.) bez zvláštního povolení GDPR umožňuje, pokud existuje rozhodnutí Komise EU, že tato země nebo organizace zajišťuje odpovídající úroveň ochrany. Pokud takové rozhodnutí není musí být pro předání silný oprávněný zájem (např. oprávněná očekávání společnosti ohledně zvyšování znalostí) a splněny další podmínky – např. zavazující smlouva (GDPR, čl. 49 + recitál 113) a o předání musí být informováni dozorový orgán i subjekt údajů.*

- **Právo na informace** (prohlášení na Webu a princip transparentnosti)
- **Právo stáhnout souhlas a právo vznést námitku**
 - pokud existují závažné oprávněné důvody lze odmítnout
 - ▶ *V případě vědeckého výzkumu mohou být zdůvodněním i nepřiměřené náklady. Důvodem může být znehodnocení vědeckých výsledků nebo souboru výzkumných dat (např. materiál z focus groups, rozhovory v kvalitativním výzkumu atp.). Ztrátou údajů několika jednotlivců z velkého souboru ovšem zpravidla nedojde k ovlivnění statistických výsledků.*
- **Právo na přístup a právo na přenositelnost údajů** - povinnost poskytnout kopii (vědecký výzkum má výjimku - možno oddálit nebo odmítnout, pokud důvody)
- **Právo na opravu** (aktualizace a přesnost je povinná)
- **Právo na výmaz/právo být zapomenut** (vědecký výzkum má výjimku - možno oddálit nebo odmítnout, pokud důvody (např. i verifikace výsledků))
- **Právo na omezení zpracování** (vědecký výzkum má výjimku - pokud by to vážně omezilo výzkum, lze odmítnout; ztrátou několika případů z velkého souboru ovšem nedojde k ovlivnění statistických výsledků)
- **Právo nebýt předmětem automatizovaného rozhodování** (to se výzkumu zpravidla netýká)

Výzkum

- 🧠 Vědecký výzkum: chápání v širokém smyslu - technologický vývoj a technologické demonstrace, základní výzkum, aplikovaný výzkum a výzkum financovaný ze soukromých zdrojů, včetně studií prováděných ve veřejném zájmu v oblasti veřejného zdraví
- 🧠 Historický výzkum: zahrnuje i výzkum pro genealogické účely; GDPR se stejně nevztahuje na osobní údaje zesnulých osob
- 🧠 Statistický výzkum: jakékoli operace shromažďování a zpracování osobních údajů nezbytné pro statistická zjišťování nebo pro generování statistických výsledků
- 🧠 Výzkum v oblasti veřejného zdraví: podmnožina vědeckého výzkumu, na kterou se vztahují některá specifická pravidla....
- 🧠 Právní tituly: souhlas (vymezení účelu - oblast výzkumu), oprávněný zájem (musí reálně existovat), veřejný zájem (např. archivace záznamů trvalé hodnoty)
- 🧠 Zásada minimalizace údajů: anonymizovat, pseudonymizovat
- 🧠 Balanční test

Výzkum jako sekundární účel zpracování (využití existujících dat)

- možnost zpracování údajů pro jiný účel, než byly původně shromážděny (čl. 6 odst. 4)
- výjimka ze zásady omezení určitým účelem (čl. 5, odst. 1, písm. b)): další zpracování pro účely archivace ve veřejném zájmu, pro účely vědeckého či historického výzkumu nebo pro statistické účely není neslučitelné s původními účely
 - ▶ nutnost posoudit slučitelnost účelů s původním účelem shromáždění osobních údajů, zejm. posouzení:
 - ▶ vazby mezi původním účelem a účelem dalšího zpracování
 - ▶ okolností, za nichž byly údaje shromážděny
 - ▶ povahy osobních údajů
 - ▶ důsledků dalšího zpracování pro subjekty údajů (včetně např. vlivu zpracování na potomky nebo rodinné příslušníky subjektů údajů - genetický výzkum, apod.)
 - ▶ existence vhodných záruk

- 🌐 Výjimky ze zásad zpracování:
 - ▶ zásada omezení legitimním účelem (čl. 5, písm. b)): možnost dalšího zpracování
 - ▶ zásada omezení uložení (čl. 5, písm. d)): možnost uložení údajů po dobu delší, než nezbytnou pro splnění původního účelu
 - ▶ podmínka: jde výhradně o účely archivace ve veřejném zájmu, účely vědeckého či historického výzkumu nebo statistické účely při poskytnutí vhodných záruk vč. pseudonymizace či anonymizace

- 🌐 Výjimky z práv subjektů údajů:
 - ▶ Právo na výmaz (čl. 17, odst. 3) - neuplatní se, pokud je pravděpodobné, že by znemožnilo či vážně ohrozilo splnění cílů archivace, vědeckého či historického výzkumu nebo statistiky
 - ▶ Právo vznést námitku (čl. 21, odst. 6) - nelze vznést námitku, pokud jde o zpracování prováděné z důvodu veřejného zájmu

- CESSDA Data Management Expert Guide (Chpt 5 - Protect)
<https://www.cessda.eu/DMGuide>
- CESSDA webinar: GDPR and research one year on - Experiences across Europe
[Zenodo](https://doi.org/10.5281/zenodo.3263965), DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.3263965>
- List of GDPR recitals at the Intersoft Consulting
<https://gdpr-info.eu/recitals/>
- Metodika aplikace GDPR na výzkumná data v prostředí vysokých škol v ČR (R. Polčák, L. Ševčík, M. Koščík, J. Klodwig, P. Holub),
<https://zenodo.org/record/2533865>
- Seminář o GDPR – rok poté. CESNET/Národní technická knihovna, 21/05/2019, <https://www.cesnet.cz/akce/gdpr2019/>

 Data Management Expert Guide
[Adapt your DMP: part 5](#)

 ochrana duševního vlastnictví (IPR)

 Zákon 121/2000 Sb.

 databáze

- ▶ uspořádání, způsob výběru... - autorské dílo souborné
- ▶ už v době vzniku (nemusí být označeno (c))
- ▶ ochrana před ztrátou příjmu a morální újmou způsobenou neautorizovaným šířením
- ▶ ochraně podléhá dílo, nikoliv fakta v něm uvedená
- ▶ např. u hloubkového rozhovoru je držitelem práv na záznam výzkumník, ale k jednotlivým výroky informant -> svolení
- ▶ práva jsou osobnostní - nepřenosná (právo osobovat si autorství, změny, dohled nad plněním povinností) a majetková (rozmnožování, zveřejňování, vystavování, půjčování, zpřístupnění)
- ▶ postoupení licenční smlouvou (užití omezené/neomezené, jednotlivé/veškeré, výhradní/nevýhradní)

- ▶ lze citovat výňatky nebo celá drobná díla v odůvodněné míře pro účely kritiky, recenze, vědecké či odborné práce
- ▶ lze využít pro výukové, ilustrační účely (uvádět autora, název a pramen)
- ▶ držitelé autorských práv jsou všichni spoluautoři - tedy členové výzkumného týmu, nikoliv pouze hlavní řešitel projektu
 - nikoliv pouze učitel, ale také všichni studenti (ale škola má právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla)
- ▶ porady, technické a administr. či pomocné práce nevedou k autorství
- ▶ činnosti dané pracovní smlouvou => zaměstnavatel vykonává svým jménem autorova majetková práva k dílu
- ▶ studenti nejsou zaměstnanci univerzity, tj. majetková práva kompletně na univerzitu nepřecházejí
- ▶ akademické instituce majetková práva někdy přenechávají svým zaměstnancům
- ▶ licence typu [Creative Commons](#) (tvůrčí společenství) (Wiki)

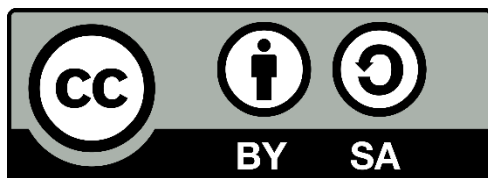
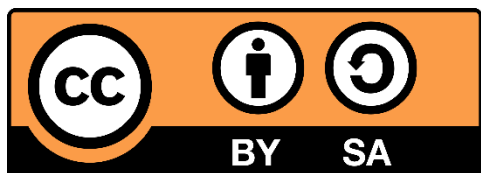
Licence Creative Commons (tvůrčí společenství)

- 🌐 CC BY - Uved'te původ
- 🌐 CC BY-SA - Uved'te původ-Zachovejte licenci
- 🌐 CC BY-NC - Uved'te původ-Neužívejte komerčně
- 🌐 CC BY-NC-SA - Uved'te původ-Neužívejte dílo komerčně-Zachovejte licenci
- 🌐 CC BY-ND - Uved'te původ-Nezpracovávejte
- 🌐 atd.

🌐 Licence zde:

<https://creativecommons.org/licenses/?lang=cs>

- 🌐 Autorství; uznání a hodnocení věd. práce; identifikace dat => spolehlivost/verifikovatelnost výsledků, sledování využití dat...
- 🌐 Praxe: část “data a metody” v článku + **[citace zdrojů](#)**
 - ▶ Principy Open Access
 - ▶ DataCite: <https://www.datacite.org/>
- 🌐 Persistent Identifier - DOI; trvalá identifikace digitálního dokumentu
- 🌐 Uvádění vzorové citace jako součást dokumentace dat
- 🌐 Platné citační standardy - stejné jako u vědecké publikace
 - ▶ Citace elektronického zdroje podle ČSN ISO 690:
Sociologický ústav AV ČR. Centrum pro výzkum veřejného mínění. Naše společnost 2013 - leden [datový soubor, online]. Verze 1.0. Praha: Český sociálněvědní datový archiv SOÚ AV ČR [distributor], 2013 [citováno 5.4.2016], doi: <<http://dx.doi.org/10.14473/V1301>>. 375 kb.

- 🌐 minimum (DataCite)
 - ▶ Creator (PublicationYear): Title. Publisher. Identifier
 - ▶ Creator (Publ.Year): Title. Version. Publisher. ResourceType. Identifier
 - ▶ Denhard, Michael (2009): dphase_mpeps: MicroPEPS LAF-Ensemble run by DWD for the MAP D-PHASE project. World Data Center for Climate.
http://dx.doi.org/10.1594/WDCC/dphase_mpeps

🌐 IASSIST: Quick Guide to Data Citation

- ▶ 1) **Autorství:** individuální nebo institucionální entity (všechny!?)
- ▶ 2) **Datum publikace:** vytvoření/zpřístupnění
- ▶ 3) **Titul:** co nejkompletnější, vč. např. evidenčního čísla, id verze
- ▶ 4) **Vydavatel a/nebo distributor:** instituce - vytvoření, publikace, archivace, distribuce
- ▶ 5) **Elektronická adresa nebo trvalý identifikátor** (například DOI – Digital Object Identifier). Při citaci Webu je nutné doplnit i informaci, kdy byla data získána.

- 🌐 Příklady APA & Harvard viz DMEG - Chpt.5: [Access, use and cite data](#)